

p

Normaliseren

Verdragen en vertragen

28 maart 2024

Expeditioneleiders Corine Goedhart & Femke Staelens

Expeditieteam Salma al Hor, Ilona Hagens, Renske Nuijten, Edith Oostvogels

voor de

jeugd

west
brabant
west

Normaliseren

De toenemende vraag naar jeugdhulp, wachtlijsten en schaarste aan zorg dwingt ons na te denken over sturing op jeugdhulp. Voor de periode 2022-2025 is de regiovisie jeugdhulp "Koersvast, op weg naar de nieuwe balans" vastgesteld, waarin normaliseren een belangrijk thema is. In het voorjaar van 2023 heeft de regio WBW besloten prioriteit te geven aan normaliseren. Dit benadrukt de noodzaak van een goed geïmplementeerde visie op normaliseren.

Normaliseren is niet nieuw. Het verwijst naar de term 'Eigen kracht', het demedicaliseren en minder etiketteren in eerdere beleidsstukken uit 2015. Het momentum om normaliseren verder invulling te geven komt niet alleen uit de regiovisie, maar is ook terug te vinden in de Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario. Beide landelijke opgaves zetten gemeenten aan de lat om noodzakelijke veranderingen in de jeugdhulp te bewerkstelligen.

Het begrip normaliseren is complex en niet iedereen heeft een heldere definitie ervan. Om de gemeenschappelijke waarden over normaliseren te ontwikkelen en het gesprek in de regio te faciliteren, heeft jeugdhulpregio West-Brabant West samen met haar partners, vertegenwoordigers uit verschillende perspectieven betrokken. Met als doel het ontwikkelen van een gemeenschappelijke visie op normaliseren, het creëren van meer draagvlak en het uitzetten van doelgerichte acties om normaliseren in de regio te bevorderen.

1 Wat hebben we opgehaald?

In het voorjaar van 2023 zijn we op 'Expeditie' gegaan. Op basis van literatuuronderzoek zijn we in gesprek gegaan met beleidsadviseurs, lokale aanstuurders van 9 gemeenten, zorgaanbieders, scholen en deskundigen op het gebied van jeugd.

We hebben de input van de deelnemers uitgewerkt en gethematiseerd. In de tabel in bijlage 2 is deze thematisering opgenomen.

Na de eerste verkenningssessie met de professionals, is ook input opgehaald bij de jongeren zelf. Hen is de vraag gesteld: Mag jij zijn wie je bent? En wat is daarvoor nodig?

Allereerst geven jongeren aan dat ze zichzelf kunnen zijn, maar dat dit vaak afhankelijk is van hun omgeving. Opgroeien in de huidige maatschappij is volgens hen uitdagend, aangezien onder andere sociale media kan bijdragen aan haat en negativiteit. Daarmee heeft het invloed op hun gedrag en keuzes. Daarnaast vinden jongeren het belangrijk dat hun mening serieus wordt genomen en dat ze betrokken worden bij hun eigen proces. De relatie met de hulpverlener wordt als cruciaal gezien, waarbij een goede klik, vertrouwen en flexibiliteit belangrijke aspecten zijn.

Daarbij willen jongeren niet alleen gezien worden als een diagnose, maar als volledige individuen. Ze willen begrepen worden en dat er rekening wordt gehouden met hun persoonlijke achtergrond en cultuur. Tenslotte pleiten de jongeren ervoor dat de jeugdzorg sneller en beter beschikbaar wordt, met minder wachtlijsten en meer aandacht voor specifieke problematieken.

Aanbevelingen

De jongeren geven de volgende aanbevelingen voor gemeenten:

- Investeer in veilige omgevingen voor jongeren, zoals jongerencentra, sport en muziekverenigingen;
- Verspreid positieve verhalen over jeugdigen die baat hebben gehad bij jeugdzorg;
- Zorg voor toegankelijke jeugdzorg. Denk hierbij aan uitbreiding van kantoortijden of online mogelijkheden voor crisis (..)

Jeugdhulpaanbieders bevelen ze aan:

- Ben je bewust van de afhankelijkheidsrelatie;
- Investeer in de relatie tussen hulpverlener en jongere;
- Betrek jongeren structureel bij het maken van keuzes (...)

En tot slot adviseren ze scholen:

- Investeer in lessen over mentale gezondheid
- Zorg voor sociaal-emotionele ondersteuning op school (...).

2 Definitie en uitgangspunten

Op basis van de literatuurstudie hebben we de definitie van het leernetwerk normaliseren van het [Kennisnetwerk Jeugd Haaglanden](#) en de visie op normaliseren van het [NJI](#) als uitgangspunt genomen en tijdens de verkenningssessies voorgelegd aan onze partners.

“De eigen verantwoordelijkheid van jeugdigen, opvoeders en het sociale netwerk staat centraal, waarbij gewaakt wordt voor onnodig diagnosticeren of problematiseren van incidenten en afwijkingen van het gemiddelde, ook wel ‘de norm’. Vanzelfsprekend krijgen inwoners die professionele/specialistische ondersteuning nodig hebben dat tijdig, kwalitatief en laagdrempelig.”

Uit de sessies bleek dat deze definitie ook voor onze regio van toepassing is en een werkbare definitie om als uitgangspunt te hanteren.

Uit de verkenningssessie zijn de volgende uitgangspunten voortgevloeid:

- Maatschappelijke acceptatie dat ieder mens uniek is.
- Het gewone leven van de inwoners staat centraal; het biedt voldoende ruimte om jezelf te zijn en jezelf te ontwikkelen.
- We investeren in preventie en vroegsignalering, zodat inwoners voldoende steun kunnen vinden in het gewone leven.
- Inclusiviteit staat voorop, verschillen worden niet uitvergroot of gemedicaliseerd maar juist gewaardeerd.
- Gewone problemen worden gewoon opgelost, voorop staat het recht op een oplossing, niet het recht op zorg.
- We gaan uit van wat iemand kan i.p.v. iemands beperkingen, iedereen kan een waardevolle bijdrage leveren.
- Als dat nodig is, bieden we als gemeente een passende oplossing aanvullend op wat mensen zelf al kunnen.
- We werken vanuit de praktijk van inwoner/professional, gericht op gedeeld eigenaarschap.
- We nemen een onderzoeken houding aan, nemen de tijd en ruimte voor een ander om met een breder perspectief naar problematiek te kijken.

Uit alles wat we hebben opgehaald, de literatuurstudie en de gesprekken met onze partners komen we tot het volgende uitgangspunt:

Normaliseren is de bril waardoor we kijken, hoe we vraagstukken aanvielen, beleidstukken schrijven en ouders en jongeren begeleiden.

In dit hoofdstuk beschrijven we welke doelstellingen wij zien voor het programma normaliseren en welke adviezen we daaraan kunnen koppelen voor de regio en de lokale gemeenten. Tot slot van het hoofdstuk geven we een advies over de rol die het programmateam zou kunnen volgen.

2.1 Wat willen we bereiken?

De verantwoordelijkheid voor het opvoeden ligt bij de ouders. Dat is altijd al zo geweest. We zien echter de laatste jaren wel een verschuiving. Waar voorheen een beroep kon worden gedaan op burens en buurtgenoten bij vragen en hulp, wordt nu eerder en meer een beroep gedaan op de professionals. Door allerlei oorzaken is de pedagogische basis als het ware versmald en verschaald. Bij problemen in de ontwikkeling of opvoeding zijn ouders steeds meer aangewezen geraakt op professionele kennis en hulp. En hoewel die kennis en hulp voor lang niet iedereen toegankelijk en beschikbaar is, hebben we de afgelopen jaren een sterke stijging van het jeugdzorggebruik gezien. Het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) ziet versterking van de pedagogische basis als een van de vier noodzakelijke elementen om het groeiend jeugdzorggebruik te verminderen. Maar het belang van de pedagogische basis voor het alledaagse opvoeden en opgroeien gaat verder dan alleen het voorkomen van problemen en het reduceren van zorgkosten. In de basale leefomgeving van gezinnen gaat het op de eerste plaats om de kansrijke ontwikkeling van kinderen: identiteitsontwikkeling, burgerschap, leren, meedoen, ontwikkelen, ontdekken en ontmoeten. Versterking van de pedagogische basis

draagt dus vooral bij aan gezond, veilig en kansrijk opgroeien voor alle kinderen en aan de veerkracht van de samenleving.

Om te meten of we bereiken wat we willen bereiken hebben we onze uitgangspunten verwoord in indicatoren. Deze indicatoren zijn opgenomen in bijlage 1.

3. Advies aan gemeenten

Uit de verkenningssessies is gebleken dat normaliseren een beweging is, een cultuurverandering wat een lange termijn aanpak vergt. Een advies schrijven aan gemeenten over hoe normaliseren te implementeren is daarom ook lastig. Het implementeren van normaliseren in de praktijk leidt niet tot een afvinklijst, een eenduidige of eenvoudige aanpak, model of methodiek. Het is een kwestie van een lange adem en verloopt (vaak) in kleine stappen. Uitgaan van een besparing door in te zetten op normaliseren, is een misvatting. Om toch deze stappen in de goede richting te zetten zijn uit de verkenningssessies verschillende rode draden voortgevloeid. Dit hebben wij gethematiseerd en waarnaar onderstaande adviezen zijn uitgewerkt:

1. Vervlecht normaliseren in de gemeentelijke visie, strategie en beleid.
2. Versterk de pedagogische basis in het voorliggend veld.
3. Werk aan houding en gedrag.

3.2.1. Vervlecht normaliseren in de gemeentelijke visie, strategie en beleid.

Normaliseren is een fundamentele verschuiving in hoe gekeken wordt de gemeentelijke diensten en ondersteuning. We wensen een verandering binnen de samenleving zelf, bij ouders, bij de lokale en regionale overheid (domeinoverstijgend) en de jeugdhulpaanbieders. Het raakt alle facetten binnen de gemeentelijke organisatie. Daarom is het van belang om normaliseren mee te nemen in de gemeentelijke visie en strategie. Onderstaand adviezen in hoe je dit als gemeente kan doen:

- Visie en doelstellingen: maak normaliseren een expliciet kernprincipe in de visiedocumenten en strategische doelstellingen van de gemeente. Dit zorgt ervoor dat het een leidraad wordt voor alle beleidsvorming.
- Contractmanagement en subsidies: integreer criteria gerelateerd aan normaliseren in contractmanagement en subsidievoorwaarden. Dit zorgt ervoor dat aanbieders en partners die door de gemeente worden gefinancierd, werken volgens de principes van normaliseren.
- Lokale communicatie: Implementeer een communicatieplan om bewustwording te vergroten en de principes van normaliseren onder de aandacht van het publiek te brengen. Dit kan via sociale media, gemeentelijke websites en in samenwerking met lokale media.

- **Omgekeerde/integrale verordening:** Een omgekeerde verordening keert de traditionele benadering van beleidsvorming en regelgeving binnenstebuiten. In plaats van uit te gaan van bestaande wetten en regels als basis voor actie, start deze aanpak met de specifieke hulpvraag in kaart te brengen. Vervolgens wordt onderzocht hoe de wet kan worden geïnterpreteerd of toegepast om deze behoeften te ondersteunen. Dit moedigt een oplossingsgerichte benadering aan, in plaats van een aanbodgerichte.
- **Handelingskader:** grenzen stellen aan jeugdzorg. Voorbeeld: onderstaande info komt uit het Moerdijks handelingskader:
 - o *Vragen die we als jeugdprofessionals onszelf en samenwerkingspartners zoals zorgaanbieders en onderwijs mogen stellen:*
 - o *Wanneer is het goed genoeg hoe een kind wordt opgevoed, hoe een kind wordt gestimuleerd in zijn of haar ontwikkeling?*
 - o *Wanneer is ouderschap goed genoeg, wanneer hebben we het plafond bereikt van de groei van een gezin op dat moment?*
- **Wijkgericht werken:** breng in je subsidiebeleid met behulp van data in kaart wat er per wijk nodig is en richt daarop je lokale toegangen op in. Op die manier kan er gericht passende hulp worden ingezet.
- **Domeinoverstijgend werken:** zet in de zogenoemde ouderdomeinen (schuldhulpverlening, participatie, huisvesting) in op de belangen van kinderen. Niet alleen weten dat er kinderen in het gezin wonen, maar ook hun belangen meenemen in besluitvorming en interventies. Dit om te voorkomen dat er later jeugdhulp nodig is.
- **Solide voorliggend veld in samenhang met de Niet Vrij Toegankelijke Zorg (NVTZ):** zorg ervoor dat het voorliggend veld zodanig is ingericht dat het aansluit om de behoeften van de inwoners en in samenhang is met de zorgbehoeften in de NVTZ. Werk niet van project naar project, maar draag zorg voor langdurige ontwikkelingen en monitor deze en pas deze aan naar de zorgbehoeften.

3.2.2. Versterk de pedagogische basis in het voorliggend veld.

Om het gebruik van jeugdzorg te verminderen, is het versterken van de pedagogische basis in het voorliggend veld essentieel ([Nederlands Jeugdinstituut \(NJI\)](#)). De pedagogische basis is het netwerk van sociale relaties en interacties die bijdragen aan de groei, opvoeding en ontwikkeling van kinderen en jongeren. Een sterke pedagogische basis ondersteunt gezond, veilig en kansrijk opgroeien en vergroot de veerkracht van de samenleving. Vooral in een tijd waarin traditionele sociale netwerken minder vanzelfsprekend zijn, wordt het belang van deze basis duidelijker. Gemeenten spelen een cruciale rol in het faciliteren van een omgeving waarin burgers meer betrokken zijn bij elkaar. Door laagdrempelige ondersteuning binnen de gemeenschap te bevorderen, kunnen lichte ondersteuningsvragen efficiënt worden aangepakt. Samen met ouders, jeugdigen, zorgaanbieders onderwijs en maatschappelijke partners moeten we op zoek naar de balans die voldoet aan de behoefte van ouders om zich gesteund te voelen (en richting te geven) in hun opvoedkundige taak.

Het is aan volwassenen om hiervoor het initiatief te nemen: als ouder binnen het gezin, als leerkracht voor de mini-gemeenschap in het klaslokaal of als sportclub door vrijwilligers te trainen in het stimuleren van normaliseren.

De volgende adviezen om de pedagogische basis in het voorliggend veld te versterken (NJi, 2022):

- **Maak een analyse van maatwerkvoorzieningen** en vergelijk dit het bestaande aanbod in het voorliggend veld. Omdat er in gemeenschappen vaak al veel actoren en activiteiten in het voorliggend veld bestaan, is het advies om dit eerst te onderzoeken en ga vervolgens na wat er mist in het voorliggend veld.
- **Formuleer en cultiveer een gedeelde visie** over wat er nodig is in het voorliggend veld en doe dat samen met de betrokkenen.
- **Investeer in netwerk- en bruggenbouwers:** verbind professionals in een gemeenschap bij wie deze taak dicht tegen de kern van hun beroep of rol ligt: jongerenwerkers, buurt(opbouw) werkers, ondernemers of cultuurmakers in een gemeente, en mentoren, leerkrachten, interne begeleiders, sporttrainers, collega's uit het fysieke domein of de conciërge op een school.
- **Communiceer:** deel de boodschap breed via informatie, presentaties en verschillende mediakanalen, zodat iedereen kan meedoen (zie bijlage: communicatiestrategie normaliseren). Deel ervaringen van kinderen en jongeren.
- **Werk aan deskundigheidsbevordering:** versterk de professionele kennis en kunde met techniek, training en coaching.
- **Reflecteer en leer van voortgang en hobbels:** sluit aan bij wat goed gaat en probeer waar nodig iets nieuws. Organiseer 'leerruimte' door het aangaan van tijdelijke projecten om te experimenteren
- **Organiseer en coördineer:** zorg voor een aanpak en inspanning op meerdere facetten: planning, budgettering, coördinatie, flexibiliteit en enige koersvastheid vanuit de visie.
- **Maak de verbinding met GALA (Gezond en actief leven akkoord)** dat zich richt op het versterken van de sociale basis door een lokale aanpak.

Hoe maak je de koppeling met GALA?

- a. **Sociale basis:** de focus binnen GALA op het versterken van de sociale basis biedt een natuurlijk platform voor onder andere preventieve maatregelen en vroegsignalering bij jeugd. De beschikbare middelen kunnen bijvoorbeeld ingezet worden voor initiatieven die gericht zijn op het bevorderen van een kansrijke start of inzetten op preventie.
- b. **Omgevingsfactoren:** binnen GALA wordt het belang van de omgevingsfactoren in het bevorderen van een gezonde levensstijl benadrukt. Gemeenten kunnen werken aan het creëren van een ondersteunende omgeving voor kinderen en gezinnen om zo de pedagogische basis te versterken.

Voorbeelden van succesvolle programma's die de pedagogische basis in het voorliggend veld versterken.

Uit onderzoek wordt steeds meer bekend over de effecten van het aanvullen van de pedagogische basis wanneer die niet genoeg sociale relaties en leefomgevingen biedt voor een kansrijke ontwikkeling.

- **Child Friendly Cities** werkt in samenwerking met gemeenten aan het kindvriendelijker maken van de fysieke leefomgeving door aanpassingen in het verkeer en het scheppen van speelmogelijkheden.
- **Wijkacademies Opvoeden** gaat met een kerngroep van 12 tot 14 ouders van verschillende komaf met elkaar spreken over hun ervaringen met, en vragen rond, opvoeden. Samen kiezen ze belangrijke thema's om in de wijk aan de orde te stellen en zoeken zij naar creatieve manieren om andere ouders en bewoners van de wijk daarbij te betrekken.
- **Het IJslands model**, nu bekend onder de naam OKO (opgroeien in een kansrijke omgeving), dat inmiddels in 16 gemeenten wordt uitgevoerd; 25 gemeenten gaan snel volgen. Middels het versterken van omgevingsfactoren van jongeren en directe terugkoppeling via vragenlijsten, worden beschermende factoren zoals zinvolle vrijetijdsbesteding versterkt.
- **JIM-aanpak**, samenwerken met informele mentoren uit het netwerk van jongeren. Een JIM (Jouw Ingebrachte Mentor) kan een oom, tante of buurman zijn, in wie de jongere vertrouwen heeft en die de ouders als ondersteunend ervaren. De JIM is een steunfiguur voor de jongere en een adviseur voor ouders en professionals.
- **Nurse-family-partnership-program** is een wetenschappelijk bewezen succesvol programma waarbij steun wordt geboden door getrainde verpleegkundige aan aanstaande en jonge ouders. Tot in de volgende generatie heeft dat een positief effect op de scholingskansen, de cognitieve scores, de verlaging van kindermishandeling en verwaarlozing en een gezonde kindontwikkeling (NJI, 2022).
- **Mentorprogramma's zoals Big Brother Big Sister**, met een zorgvuldige matchingsprocedure verrijken het opgroeimilieu van kinderen met nieuwe kansen. Uit onderzoek is gebleken dat dit een positief effect heeft op schoolprestaties, zelfvertrouwen van kinderen, sociale vaardigheden en een verlaagd risico op negatief gedrag.
- **Brugfunctionaris**: De brugfunctionaris werkt op school en vormt de schakel tussen ouders, leerlingen en school. Met de brugfunctie kan een verbinding worden gelegd tussen het gezin thuis, het kind op school en – waar nodig – met professionals, instanties en partners in de wijk. Advies aan gemeenten is om na te gaan welke scholen een brugfunctionaris hebben en deze in contact te brengen met de juiste partners.

3.2.3. Werk aan houding en gedrag

Normaliseren vergt een verandering in houding en gedrag bij inwoners, het maatschappelijk middenveld, gesubsidieerde partners, zorgaanbieders, professionals en de gemeente. Onderstaand zijn verschillende adviezen uiteengezet om te werken aan de houding en gedrag als het gaat om normaliseren. Hierbij de volgende adviezen die onderstaand per doelgroep staan uitgewerkt:

1. Ouders/opvoeders

Zet in op het delen van kennis en informatie over normale ontwikkelingsprocessen van kinderen met ouders. Door ouders en het netwerk laagdrempelig te informeren (bijv. door middel van voorlichting) over het ontwikkelingsverloop van kinderen, leert men dat hobbels en mindere perioden erbij horen. Ouders zijn hierdoor minder snel geneigd te denken dat er iets mis is met hun kind en kunnen dit plaatsen in het proces van opgroeien. Dit helpt bij het normaliseren van opvoedingsuitdagingen en bevordert een 'goed genoeg' ouderschapsbeeld, waarbij de focus ligt op de mogelijkheden en talenten van het kind en het gezin.

2. Toegang gemeente

Professionals in de toegang moeten getraind worden om de eigen kracht van ouders/opvoeders en jeugdigen te erkennen en te ondersteunen. Een gelijkwaardige samenwerking, waarbij de regie bij ouders/opvoeders ligt, dient nagestreefd te worden. Het lokale team moet enerzijds eigen kracht van jeugdigen en ouders stimuleren en analyseren wat zij zelf kunnen bijdragen en wat hun netwerk kan betekenen. Anderzijds moet de professional kunnen voorzien wanneer de draagkracht de draaglast overstijgt met de zorgvraag van het gezin centraal gesteld. De analyse die de medewerker met het gezin maakt creëert inzicht in hun situatie en helpt bij het vinden van de passende oplossing. Wanneer gezinnen hier goed in zijn meegenomen, kunnen zij dit goed volgen en staan zij hierachter (IGJ, 2023).

- *Heldere Analyse en Vraagverheldering:*

Zet sterker in op een gezinsgerichte benadering, waarbij de behoeften en krachten van het hele gezin worden erkend en ondersteund. Dit betekent dat er naast de jeugdige ook aandacht is voor de ouders/opvoeders en eventuele broers/zussen, om zo het gezin als geheel te versterken. Ontwikkel een gestructureerde aanpak voor heldere analyse, vraagverheldering en verklarende analyses in de toegang tot jeugdzorg. Voer een analyse uit op benodigde rollen, houding en gedrag van medewerkers. Ontwikkel een programma voor opleiding en ondersteuning. Door er vroeg bij te zijn, een goede gedeelde analyse en het samen met de ouders en jeugdigen te doen, grotere problemen en zwaardere zorg kan voorkomen. Dit is in het belang van de ouders en jeugdigen.

3. Aanbieders en maatschappelijke partners

Uit de expeditiefase geven zorgaanbieders dat het afschalen moeilijk is. Biedt de mogelijkheid als gemeente om af te schalen naar bijvoorbeeld een jeugdprofessional of een maatschappelijke partner in het voorliggend veld. Hiervoor moet worden geïnvesteerd in het opbouwen van vertrouwen in elkaar zodat iedere hulpverlener het vertrouwen heeft om af te schalen naar een van de maatschappelijke partners.

4. Onderwijs

Stimuleer het maatschappelijk de dialoog tussen het onderwijs en de jeugdhulp en maak een duidelijk afwegingskader tussen onderwijs en jeugdhulp. Dit is cruciaal voor de realisatie van integrale ondersteuning rond jeugdigen en gezinnen. Ook geeft dit inzicht in waar een bepaalde hulpvraag past. In de Hervormingsagenda wordt dit ook genoemd.

Opmerking: tijdscomponent is niet wat we beogen. Het is geen project, maar een doorlopend programma. Het is een cultuurverandering. Een langdurig proces van proberen, aanpassen, bewegen samen met de gezinnen en partners. Niet top down vanuit de gemeenten, maar bottom-up zodat beleid aansluit bij de behoeften van de samenleving.

4. Regionale rol normaliseren

Communicatiestrategie 'Bewustwording normaliseren' (zie bijlage 3)

In elke fase van het programma is het belangrijk dat alle betrokkenen goed weten waarom normaliseren nodig is, op welke manier zij aan normaliseren kunnen bijdragen en wat met hun inzet wordt gedaan. Het is belangrijk om continu met alle betrokkenen in gesprek te blijven op basis van participatie en hen inspireren. Inzet van communicatie is nodig, waarbij de kracht in de herhaling van de boodschap zit, die goed is afgestemd op elke fase van het programma. Zie bijlage 3 voor de regionale communicatiestrategie.

Rol van het programmateam

Het programmateam ziet haar rol voornamelijk regionaal, als aanjager, denktank, inspirator en kennis op het gebied van data en ervaringen in wat werkt. In de komende periode gaan het programmateam aan de slag met:

- Het inventariseren van goede voorbeelden uit beleid en praktijk die aansluiten bij de visie op normaliseren in West Brabant West;
- Ruimte bieden voor initiatieven. Samen met de verkenner en het programmateam gaan we inventariseren welke initiatieven bijdragen aan normaliseren in West Brabant West;
- Inventariseren van werkzame en belemmerende factoren. *Investeer in wat werkt en laat los wat niet werkt.*;

- Campagne Normaliseren: Op regionaal niveau wordt dit gedaan door onder andere de communicatiestrategie (zie bijlage) uit te voeren;
- Inzet van verkenner. Tijdens de verkenningssessies hebben enkele professionals zich aangemeld om als verkenner met ons mee op expeditie te gaan. Deze verkenners fungeren als klankbord, maar ook als vooroploper;
- Inventariseren bij lokale gemeenten in hoeverre het jeugdzorggebruik per wijk inzichtelijk is en welke acties daaraan worden gekoppeld;
- Inzichtelijk maken per gemeenten hoeveel oneigenlijke hulpvragen een beroep doen op NVZT en welke kosten hier mee gemoeid zijn;
- Het doorlopend regionaal organiseren van en ondersteunen bij lokale Dialoogreeksen: Organiseer een reeks openbare dialoogsessies op lokaal niveau waarin gemeenschapsleden, ouders, jeugdigen, en professionals in de jeugdhulp vrijelijk kunnen praten over normaliseren. Deze sessies moeten de ruimte bieden voor het delen van perspectieven en ervaringen, en kunnen leiden tot een dieper begrip van wat normaliseren betekent in de context van de gemeenschap;
- Input leveren op de aanbesteding van de jeugdprofessional / toegangsmedewerker;
- Opstellen van een regionaal uitvoeringsplan Pedagogisch Basis;
- Continu opvolgen van landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen rondom normaliseren vanuit wetenschappelijk onderzoek en goede praktijkvoorbeelden.

Wij zien op basis van de thematisering in de adviezen dat we dit kunnen onderbrengen in het werkplan van 2024 en verder. We stellen voor dit onder te brengen in programmalijnen. De verdere invulling van de programmalijnen doen we samen met de beleidstafel en lokale aanstuurders.

We vullen de programmalijnen op basis van huidige en nieuwe projecten en geven hier gezamenlijk prioritering aan.

Programmalijn 1: Preventie en versterken voorliggend veld.

Programmalijn 2 Versterken van de toegang

Programmalijn 3: Dekkend en robuust zorglandschap

Programmalijn 4: Informele steun en clientparticipatie

Programmalijn 5: Duurzaam wonen voor jeugdigen waarbij thuis wonen (nog) niet mogelijk is

Programmalijn 6: Monitoring en data

Bijlage 1 Indicatoren normaliseren

In 2023 is de jeugdhulpregio van start gegaan met het programma Normaliseren. Inmiddels ligt er een plan van aanpak om hier uitvoering aan te gaan geven. Om te monitoren wat het effect hiervan is, hebben we een aantal indicatoren. Deze indicatoren komen terug in de account- en reviewgesprekken, zodat het onderwerp normaliseren en ieders bijdrage daaraan op de agenda staat.

Instroom in de jeugdhulp

1. Aantal jeugdigen in jeugdhulp (norm 1 op de 10 in 2030)
2. Aantal terugverwijzingen naar voorliggend veld vanuit de toegangen
3. Aantal jeugdigen in onderzoeksfase
4. Aantal ambulante trajecten van jp'ers
5. Aantal doorverwijzingen naar zorgaanbieders

Per gemeente en voor regio in totaliteit

Doorstroom

1. Gemiddelde doorlooptijd van de gemeenten en van de regio bij zorgaanbieders (in 2028 is de gemiddelde doorlooptijd/behandelduur maximaal 9 maanden)

Uitstroom

1. Aantal jeugdigen dat uitstroomt
2. Aantal jeugdigen dat binnen een jaar weer terug in jeugdhulp komt (bij jp'er of zorgaanbieder) (norm: in 2030 is er geen herhaalde instroom meer)

Algemeen

Ouders en professionals hebben in 2030 voldoende kennis van het normale ontwikkelingsverloop van kinderen.

We realiseren ons dat deze indicatoren niet alleen worden beïnvloed door normaliseren, maar worden beïnvloed door een veelheid aan ontwikkelingen. Krachtenveld. Heel veel zaken zijn van invloed op deze beweging.

Bijlage 2

Thema	Citaten	Omschrijving
Variatie accepteren	<i>Cultuurverschillen zijn van invloed op normaliseren. In iedere cultuur is iets anders normaal.</i>	Hoe wij als samenleving kijken naar verschillen tussen mensen. We vinden verschillen tussen mensen normaal en erkennen deze.
	<i>Normaal kan anders zijn dan jouw eigen normen en waarden.</i>	
	<i>Het normale pad van een jeugdige moeten we breder maken (valt nu te veel uit)</i>	
	<i>Brede kennis van wat is normaal, iedereen die dezelfde taal spreekt</i>	
Met een brede blik luisteren naar de vraag	<i>Kijken naar wat iemand nodig heeft en luister naar zijn/haar behoeftes.</i>	Je hebt niet gelijk een oordeel of mening over mensen die hulp vragen. Je kijkt ook naar de situatie en naar wat iemand kan. Moeilijke vragen worden niet uit de weggegaan. Besluiten worden genomen met ouders en jeugdige
	<i>Ruimte om out of the box te denken (minder kaders, regels)</i>	
	<i>Toegang tot hulp integraal vormgeven, alle partijen samen pakken</i>	
	<i>Gedrag zoveel mogelijk begrijpen vanuit de context.</i>	
Sociale en fysieke omgeving benutten	<i>Is er als ouders tegen een probleem aanlopen altijd jeugdhulp nodig? Eigen netwerk?</i>	Als iemand een probleem heeft wordt er samen met die persoon gekeken naar welke dingen uit de eigen omgeving kunnen helpen. Bijvoorbeeld, sport, wonen, of steun van vrienden en familie. Daarbij starten we bij de ideeën die iemand zelf heeft.
	<i>Dat je als ouder/netwerk zelf inzet moet hebben</i>	
	<i>Er is niet alleen een andere mindset bij JP'ers nodig, maar in de hele keten. Ook huisartsen, onderwijs, sportverenigingen etc.</i>	
	<i>Weerbaarheid en zelfvertrouwen van ouders stimuleren. WAT is de vraag en van WIE is de vraag? Waarom gelijk een verwijzing en geen overleg met eigen netwerk?</i>	
Eigenaarschap versterken van gezin en omgeving	<i>Aansluiten bij mogelijkheden gezin en omgeving</i>	Professionals lossen niet de problemen voor jongeren/ouders op. Jeugdigen en ouders blijven zelf verantwoordelijk voor hun keuzes. Professionals kunnen ondersteunen bij het maken van keuzes.
	<i>Versterken van zelfredzaamheid, tegenslag hoort erbij. Soms is het wat het is.</i>	
	<i>Meer kijken naar talenten, persoonsvorming</i>	
	<i>Rol en verantwoordelijkheid ouders</i>	
Pedagogische basis	<i>Er wordt te weinig verteld wat het opvoeden van kinderen inhoudt. Ouders moeten weer leren om kinderen op te voeden.</i>	

	<i>Pedagogisch veilig klimaat, versus wat tolereren we.</i> <i>Om te kunnen normaliseren moet de basis in een gezin op orde zijn. Andere belangrijke problemen moeten opgelost zijn, anders is het symptoombestrijding. Bijvoorbeeld schuldenproblematiek heeft ook effect op het kind</i>	
Verschillende domeinen betrekken	<i>Er is niet alleen een andere mindset bij JP'ers nodig, maar in de hele keten. Ook huisartsen, onderwijs etc. Als het ouders nl niet lukt via de JP'er, dan proberen ze het wel via de huisarts.</i> <i>Het gedrag van het kind heeft ook wel eens oorzaken in andere domeinen. Niet het kind problematiseren.</i> <i>Huisarts moet ook mee in denkwijze.</i>	Een kind opvoeden is niet iets wat alleen ouders moeten doen: ook andere volwassenen helpen daarbij. Bijvoorbeeld docenten op school, familieleden of een trainer op de sportclub. Iedereen heeft een taak om te zorgen dat jongeren veilig kunnen opgroeien . <i>'It takes a village to raise a child'</i>
Inzetten van of afschalen naar voorliggende voorzieningen	<i>Afschalen is moeilijk. Vooral ouders vinden dit lastig. Maak bijvoorbeeld bij scouting/sport/cultuur begeleide groepen (met evt professionele begeleiding) die een soort tussenstop zijn voor kinderen tussen jeugdhulp en het gewone leven.</i> <i>Kunnen afschalen naar Jeugdprofessional of voorliggend veld. Nu vaak de vraag om toch door te gaan. Op tijd op zoek naar een maatje of netwerk zodat het geregeld is.</i> <i>Steunouders zijn soms ook voldoende.</i> <i>Tijdig steunmogelijkheden zoeken voor afschalen (voorliggend bijv).</i>	Onderzoek wat de behoefte is en van ouders en jeugdige. Wat hebben ze nodig? Hoe zit hun 'village' eruit. In hoeverre is de hulpvraag een specialistische hulpvraag? Maak als professionals gebruik van voorliggende voorzieningen nodig?

Bijlage 3 Communicatiestrategie

Deze communicatiestrategie beschrijft in hoofdlijnen hoe communicatie kan bijdragen aan het realiseren van de doelen van het programma normaliseren.

Communicatiedoelen

Het belangrijkste communicatiedoel is:

- bewustwording creëren over waarom normaliseren noodzakelijk is en welke positieve effecten we met normaliseren willen bereiken voor gezinnen, beroepskrachten bij de gemeentelijke toegang, jeugdhulpaanbieders, het voorliggend veld en andere maatschappelijke organisaties. Daarnaast willen alle betrokkenen blijven inspireren.

Parallel willen we bereiken dat:

- Normaliseren is de bril waardoor we kijken en wordt standaard meegenomen in (subsidie)beleid, project- en jaarplannen.

Strategie

De gewenste cultuurbeweging vergt een lange termijn aanpak. Dit geldt ook voor communicatie op het gebied van kennis, houding en gedrag. Dit heeft te maken met het feit dat we een verandering wensen binnen de samenleving zelf, bij de lokale en regionale overheid (domeinoverstijgend) en de jeugdhulpaanbieders. Daarom zetten we eerst in op het bereiken van bewustwording dat normaliseren noodzakelijk is.

Waarom

In elke fase van het programma is het belangrijk dat alle betrokkenen goed weten waarom normaliseren nodig is, op welke manier zij aan normaliseren kunnen bijdragen en wat met hun inzet wordt gedaan. Het is belangrijk om continu met alle betrokkenen in gesprek te blijven op basis van participatie en hen inspireren. Omdat het een ontwikkeling is vraagt het om een flexibele houding van alle betrokkenen om de aanpak of doelen bij te stellen. Inzet van communicatie is nodig, waarbij de kracht in de herhaling van de boodschap zit, die goed is afgestemd op elke fase van het programma.

Hoe

De naam van onze Expeditie zegt het al: normaliseren doen we samen. Bij verandertrajecten zien we vaak drie groepen: de koplopers, een middengroep en de achterblijvers. Koplopers zien dat verandering nodig is en zetten zich hiervoor actief in; de middengroep weet het nog niet precies en de achterblijvers willen graag dat dingen hetzelfde blijven.

Onze verkenner zijn de koplopers. Als echte pioniers vervolgen ze de Expeditie met (communicatie) tools in hun rugzak. Hun enthousiasmerende aanpak werkt als een olievlek. De verkenner delen de nut en noodzaak van normaliseren en inspireren door kleine en grote voorbeelden te delen. Ze vinden andere pioniers die aan willen sluiten bij de Expeditie.

Wat

Het Expeditieteam ontwikkelt in samenwerking met deze verkenner de juiste tools die zij onderweg nodig hebben. Zij gaan op pad met een missie. Daarom starten we met het ontwikkelen van een mission statement of manifest. Hierin leggen we de gezamenlijke intenties vast van gezinnen, het voorveld, gemeenten en jeugdhulpaanbieders. Verder ontwikkelen we een campagne met een centrale kernboodschap en een passende slogan. Deze slogan wordt gebruikt voor een langere termijn en kan een appél doen op het verantwoordelijkheidsgevoel van betrokkenen dat zij niet alleen nu, maar zich ook voor de volgende generatie inzetten. Wat hierbij goed werkt is storytelling.

Verkenneren delen tijdens hun expeditie hun ervaringen over waar normaliseren nu al werkt. Per doelgroep bedenken we passende interventies. Een paar voorbeelden ter illustratie:

- Voor jeugdhulpverleners organiseren we een regionale conferentie
- Voor het onderwijs ontwikkelen we tools om in de klas met kinderen/jongeren te bespreken wat zij wel/niet normaal vinden
- Voor ouders bieden we workshops aan zoals: 'Het begint bij mij'
- Voor raadsleden en colleges organiseren we pressure cooker-bijeenkomsten

Doelgroepen

De volgende doelgroepen willen we bereiken en/of laten participeren. Hierbij maken we onderscheid tussen lokale doelgroepen binnen de aangesloten gemeenten en regionale doelgroepen van de Beleidstafel en het Zi2t.

Lokale doelgroepen

De gemeenten benaderen de volgende doelgroepen:

- Ouders, jongeren, kinderen
- Scholen (waaronder samenwerkingsverbanden passend onderwijs)
- Huisartsen
- Sportverenigingen
- GGD/consultatiebureau

Regionale doelgroepen

Het Expeditieteam benadert de volgende doelgroepen:

- Jeugdprofessionals
- Jeugdhulpverleners
- Bestuurders, beleidsmedewerkers, communicatieadviseurs

Regionale rol Expeditieteam versus lokale rol gemeenten

Het Expeditieteam heeft een regionale faciliterende rol naar de aangesloten gemeenten. Beleidsadviseurs en communicatieadviseurs van de gemeenten pakken hun communicatierol op richtingen lokale doelgroepen. Dit gebeurt op basis van een regionaal communicatieplan met tips en tools voor de uitrol in de eigen gemeente. Hierbij is voldoende ruimte om de communicatieaanpak aan te passen aan de lokale situatie.

Monitoring en meten van resultaten

Het succes van de inspanningen voor een langdurig programma als normaliseren wordt bepaald door een combinatie van factoren, waarvan communicatie er een is. Voor het evalueren van de inzet van communicatie kunnen we onder andere het volgende monitoren:

- LinkedIn posts (aantal likes/gedeelde posts)
- Aantal website bezoekers
- Aantal lezers van nieuwsbrieven

Inzet bureau voor campagne

Voor het ontwikkelen van een effectieve campagne wordt een gespecialiseerd marketing/communicatiebureau ingeschakeld. Hierbij denken we aan een bureau dat gespecialiseerd is in het maken van (publieks)campagnes en het ontwikkelen van communicatiemiddelen.

Begroting

Het Expeditieteam bepaalt nader welke investeringen nodig zijn voor de inzet van communicatie.

Planning

De planning van de communicatie wordt gemaakt op basis van de planning van het programma zelf en sluit hierop naadloos aan.